

REMISSVARDatum
2021-06-02Diarienummer
RD21/01266Justitiedepartementet
Rosenbad 4
103 33 Stockholm

Svar på remiss från Justitiedepartementet av SOU 2021:X Struktur för ökad motståndskraft

Region Dalarna tackar för möjligheten att lämna remissvar. Utifrån den verksamhet som Region Dalarna bedriver har betänkandet granskats, det vill säga hur förslaget kan påverka regionen organisatoriskt, ekonomiskt och utbildningsmässigt, och ser positivt på utvalda delar av utredningens presenterade förändringar.

Strukturen för ökad motståndskraft bör utformas enligt ett sammanhängande och tydligt system som bland annat säkerhetsställer att riksdagens och regeringens mål förs vidare till regioner.

Region Dalarna understryker betydelsen av att arbetet med att skapa robusthet i vardagen och dimensioneringen för att kunna hantera ett väpnat angrepp gemensamt utgör grunden till förmåga att hantera fredstida krissituationer. Utredningen saknar tydlighet kring vilken förmåga som behöver finnas i fredstid och gråzon för att kunna utgöra grund för förmågan vid höjd beredskap.

Region Dalarna önskar att det framgår tydligt vilka mandat och roller samverkande myndigheter skall ha. Hur kommer regionernas roller och samverkansytor se ut?

Vidare anser Region Dalarna att ytterligare medel behöver tillföras regionen för att klara de uppdrag som beskrivs i remissen.

10 Civilområden och en högre regional ledning

10.4.2 Civilområdeschefens generella uppgifter avseende planering och förberedelser för civilt försvar

Region Dalarna delar inte utredningens uppfattning. Hanteringen av Pandemin (Covid-19) har tydligt visat på behovet av ett utökat samarbete mellan aktörer på olika samhällsnivåer. Om grundyser ska tas fram behöver företrädare för regionerna i civilområdet involveras i det arbetet, utan mellanhänder.

10.4.8 Uppgifter inom hälso- och sjukvård

Region Dalarna tolkar övergripande utredningen som att den ger ett stort mandat till statsmakterna avseende vården, inklusive personal och patienter. Ett mandat som, om det inte tydligt avgränsas till särskilda situationer, inkräktar på den regionala rådigheten över vad som är ett tydligt regionalt ansvar. Region Dalarna finner det viktigt att en begränsning och avgränsning tydligt anges i lagtext och vägledande dokument.

I särskilda situationer, som nämns under punkt 10.4.8 (sid 369 ff) i utredningen, föreslås att civilområdeschefen under vissa förutsättningar ska få besluta om utnyttjande av vårdplatser, förflyttning av personal, patienter och förnödenheter samt i övrigt besluta om de civila hälso- och sjukvårdsresurserna inom civilområdet. Detta är ett mycket tydligt intrång i den regionala rådigheten över hälso- och sjukvården. Då ett sådant mandat har lagstöd enligt 6 kap 1 § 2 i hälso- och sjukvårdslagen – enligt vilken regeringen ges rätt att meddela föreskrifter inom hälso- och sjukvården i krig, vid krigsfara eller sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av att det är krig utanför Sveriges gränser eller av att Sverige har varit i krig eller krigsfara – och tydligt avgränsar vilka situationer som berörs kan Region Dalarna ställa sig bakom förslaget i den delen.

Vidare är bakomliggande lagstiftning inom området av gammalt datum och kan upplevas som otillräcklig för dagens förutsättningar. Det finns således skäl att göra en översyn av flera olika delar i denna komplexa materia. Likaså finns anledning att se över och säkerställa att gemensam och likalydande terminologi med definitioner används såväl regionalt som på överordnad nivå, i syfte att undanröja tvetydigheter och andra missförstånd.

Region Dalarna ser positivt på att ha en rapporteringsmyndighet, men det behöver tydliggöras vilka kontaktvägar som gäller. Regionen kommer troligen initialt att behöva anställa en person som kommer att sköta kontakten mellan regionen och civilområdeschefen. Syftet med att inrätta en civilområdeschef kan tänkas vara att det skall bli lättare för försvarsmakten att samverka med de civila myndigheterna, dock ser Region Dalarna att ytterligare en instans/nivå kan göra det motsatta.

12 Överväganden och förslag: Det nationella ansvaret för civilt försvar och krisberedskap

12.1.1 Sammanhängande planering för totalförsvaret

Region Dalarna menar att regionerna måste finnas med i planeringen av det civila försvaret även på nationellnivå. Detta för att få en sammanhängande process som bidrar till Sveriges samlade gemensamma förmåga.

14 Ledningsförmåga i kommuner och regioner

Regionerna regleras idag genom både Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) och hälso- och sjukvårdslagen (HSL). Hälso- och sjukvårdens krisberedskapsarbete regleras mer detaljerat i Socialstyrelsens föreskrifter om katastrofmedicinsk beredskap. En dubbel styrning likt ovan skapar otydlighet och motverkar en effektiv ledning i regionerna vid kriser.

14:3:1 En ny lag

I remissen ges förslag på en ny lag. Förslagsvis tycker Region Dalarna att det skall till två nya lagar, en för kommuner och en för regioner. Regioner och kommuner bedriver olika verksamhet att två lagar är att föredra. Därmed avstyrker utredningens förslag till ny lag och menar att utredningen inte har tillräcklig analys och underlag i sitt förslag till ny lagstiftning.

14:3:2 Den nya lages syfte

Syftet med den nya lagen är att regioner ska minska sårbarheten i sin verksamhet, ha en god förmåga att hantera fredstida krissituationer och kunna lösa sina uppgifter inför och under höjd beredskap. Region Dalarna anser att förslaget är mer av ett utkast än färdigt lagförslag.

14.3.3 Fredstida krissituation ersätter extraordinär händelse

Region Dalarna avstyrker inte helt utredningens förslag på ett antal nya begrepp. Men att ha en gemensam terminologi inom beredskapslagstiftningarna för såväl kommuner, regioner och statliga myndigheter kräver ytterligare utredning. Utredningens förslag innehåller flera olika händelsebegrepp med olika kriterier. Detta bidrar inte till ökad samordning och tydlighet.

14:4:4 Utbildning och Övning

Region Dalarna tillstyrker utredningens uppfattning men vill betona vikten av att staten i stor utsträckning behöver stödja utbildning- och övningsverksamheten, samt tydliggöra vilken förmåga som ska uppnås..

14:4:5 Rapportering av förberedelser

Av förordningen om kommuners och regioners beredskap ska framgå att varje kommun ska hålla länsstyrelsen underrättad om vilka förberedelser som vidtagits i enlighet med vad som föreskrivs i 2 kap. 5 § lagen (0000:0000) om kommuners och regioners beredskap. På samma sätt ska varje region hålla Socialstyrelsen (hälso- och sjukvård) och berörd civilområdeschef underrättad om vilka förberedelser som vidtagits i enlighet med vad som föreskrivs i 2 kap. 5 § lagen (0000:0000) om kommuners och regioners beredskap.

Region Dalarna anser att det räcker med att rapportera förberedelser inom hälso- och sjukvård till en ansvarig myndighet och inte två myndigheter som förslaget handlar om. Här tror också Region Dalarna att om man tillför ytterligare ansvariga så förblir rapporteringsansvaret ännu mer otydligt.

14:5:1 Krisledningsnämnd

I förslaget ska kommuner och regioner ha en krisledningsnämnd med uppgifter under fredstida krissituationer.

Kommunstyrelsen, respektive Regionstyrelsen, ska fullgöra uppgiften som krisledningsnämnd. Om det finns särskilda skäl får kommunfullmäktige, respektive regionfullmäktige, besluta att någon annan nämnd ska vara krisledningsnämnd. Dagens bestämmelser om krisledningsnämndens verksamhet och upphörande av krisledningsnämnden överförs i stort oförändrade till den nya lagen.

Region Dalarna tycker att beskrivningen av krisledningsnämndens arbetsuppgifter är otydliga men tillstyrker delvis utredningens förslag att regionstyrelsen utgör krisledningsnämnd, men med kompletteringen att funktioner från andra nämnder och styrelser kan adjungeras in.

14.5.3 Rapportering vid fredstida krissituationer samt under höjd beredskap

Region Dalarna anser att den rapportering som sker idag till statliga myndigheter ej är samordnad avseende metod, struktur eller innehåll. Det är en bristfällig återkoppling från de statliga myndigheter i form av exempelvis bearbetade och analyserade lägesbilder att använda som stöd i regionens hantering av händelsen. Region Dalarna anser därför att krav ställs på de statliga aktörer vilka regionerna rapporterar till, att de samordnar sig avseende struktur, metod och innehåll.

14.7 Bistånd mellan kommuner och regioner

Region Dalarna avstyrker utredningens förslag avseende kommuners och regioners rätt att begära hjälp från andra kommuner och regioner i samband med en fredstida krissituation. Vid en fredstida krissituation bör regionerna själva få bedöma om man behöver begära hjälp och detta behöver därför inte regleras av staten.

14.8 statlig ersättning till kommuner och regioner

Region Dalarna avstyrker utredningens förslag att kommuner och regioner ska ha rätt till ersättning för uppgifter som avser fredstida krissituationer "endast i den mån verksamheten är till nytta för hanteringen av mycket omfattande och svåra fredstida krissituationer som allvarligt kan påverka samhällsviktig verksamhet i kommunen eller regionen". Regioner ska i enlighet med finansieringsprincipen få ersättning från staten för tillkommande uppgifter. Det bör inte vara allvarlighetsgraden i den tänkta händelsen som styr om staten skall finansiera åtgärden, utan det faktum att staten ställer krav på att regionen utför åtgärden.

Ulf Berg

Regionstyrelsens ordförande

Region Dalarna
